

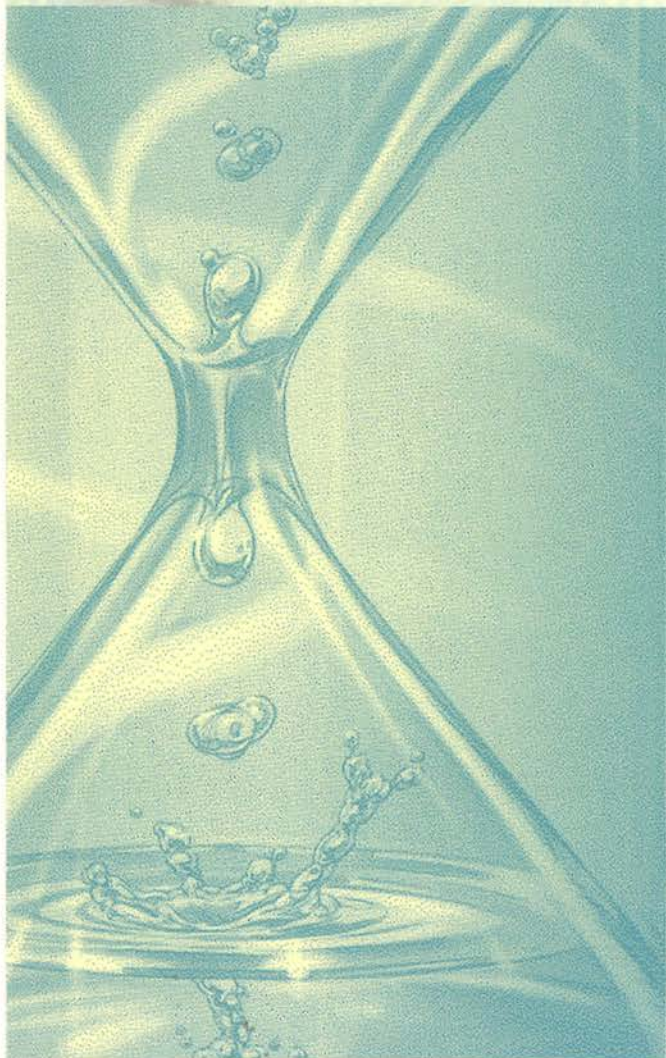
INTEGRAAL *waterbeheer*

4

Waterbeheer

*de stand
van
zaken*

In 1989 heeft de regering de derde Nota Waterhuishouding gepresenteerd: het beleid op het gebied van de waterhuishouding voor de komende jaren.

Waterbeheer was vroeger *kwantiteitsbeheer*: het zorgen voor 'droge voeten'. Ook de *waterkwaliteit* is sinds de Tweede Wereldoorlog echter steeds belangrijker geworden, omdat het grond- en oppervlaktewater meer en meer vervuild was geraakt.

Toch zijn we er niet met alleen kwaliteits- en kwantiteitsbeheer. Het water, de bodem, de oevers, de planten en dieren in en om het water blijken te functioneren als een samenhangend systeem. Bij het beheer en de inrichting van water speelt verder de gebruiksfunctie een belangrijke rol, denk maar aan scheepvaart, recreatie, industrie, drinkwater, natuur, visserij en landbouw. Het omgaan met zo'n watersysteem, rekening houdend met de gebruiksfuncties, noemen we systeembenadering.

IN INTEGRAAL WATERBEHEER KOMEN KWALITEITS- EN KWANTITEITSBEHEER EN
SYSTEEMBENADERING SAMEN, MET ALS UITGANGSPUNTEN:

veiligheid:

droge voeten;

leefbaarheid:

gezonde watersystemen zoals meren zonder groene algensoep;

bruikbaarheid:

water moet geschikt zijn voor de verschillende functies die we eraan geven.

Integraal waterbeheer wil zeggen dat bij het beheer van het grondwater en het oppervlaktewater aan 'alles' wordt gedacht. Men ziet het water niet meer los van wat eromheen gebeurt: zoals natuurbeheer, openluchtrecreatie en ruimtelijke ordening. Een integrale aanpak is dan ook alleen mogelijk wanneer alle beheerders en gebruikers samen om de tafel zitten: ook op bestuurlijk vlak moet de aanpak dus geïntegreerd verlopen.

Algemeen uitgangspunt van de Derde Nota is het zoveel mogelijk voorkomen en versneld teruggingen van verontreiniging. Maar ook aspecten van *inrichting* (bijvoorbeeld vistrappen en milieuvriendelijke oevers) en *beheer* (bijvoorbeeld ruimtelijke zonering van recreatie, natuur en scheepvaart) zijn in de integrale benadering essentieel.

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat, dat primair verantwoordelijk is voor waterbeheer in ons land, wil in een reeks brochures een aantal elementen van integraal waterbeheer nader toelichten. Waterbeheerders binnen en buiten de overheid vormen de doelgroep. Deze vierde brochure in de serie gaat over het **Waterbeheer**.

Inhoud

HET WATERBEHEER; DE STAND VAN ZAKEN

- 2** Inleiding
 Achtergrond en noodzaak
- 4** Integraal waterbeheer
 Herstel van de waterhuishouding
- 6** Bestrijding van verdroging
 Resultaten en extra maatregelen
- 8** Terugdringing van lozingen
 Resultaten en extra maatregelen voor de bescherming van het oppervlaktewater
- 12** Verontreinigde waterbodems
 Sanering van de waterbodems
- 16** Internationale samenwerking
 Bestrijding van de waterverontreiniging in internationaal verband
- 18** Organisatie en financiën
 De gevolgen

Recreatie langs vriendelijke oevers...

Inleiding, integraal waterbeheer

ACHTERGROND EN NOODZAAK

**Van oudsher leeft Nederland met en van
het water. Het bestaat immers voor zo'n
30 procent uit water. Het landschap wordt
er door bepaald. Niet alleen de mens, maar
ook planten en dieren in de natuur leven
bij de gratie van schoon water.**

Sedert de Tweede Wereldoorlog is de kwaliteit van ons water als gevolg van verontreinigingen sterk achteruit gegaan. Zonder dat we er aanvankelijk erg in hadden raakten onze wateren en waterbodems aangetast. Afvalwater en schadelijke chemische stoffen werden in grote hoeveelheden geloosd. Het natuurlijk evenwicht raakte ernstig verstoord. Die verstoring werd dikwijls nog versterkt door menselijke ingrepen, zoals afgravingen, de aanleg van dijken, sluizen en stuwen of het kanaliseren van beken.

Geen harde stenen oevers meer

Geen wonder dat de overheid besloot maatregelen te nemen om de voortgaande aantasting van de waterkwaliteit een halt toe te roepen. De eerste aanzet kwam in 1970 met de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (wvo). Deze wet heeft er zeker toe bijgedragen dat de vervuiling van de Nederlandse wateren kon worden afgeremd. Op een aantal gebieden ging de achteruitgang van de waterkwaliteit echter onverminderd voort. Nieuwe maatregelen waren geboden. In 1989 kwam de regering met

Beken moeten weer meanderen...

en nieuwe visie op het vraagstuk. In de toen uitgebrachte derde Nota waterhuishouding werd een nieuwe aanpak van de vervuiling uitgezet.

Het nieuwe beleid stelt twee doeleinden centraal. In de eerste plaats moet Nederland een eilich en bewoonbaar land zijn. Daarnaast moet het water schoon worden en dat in de toekomst ook blijven. Om dit laatste te bereiken is het noodzakelijk de wateren op een natuurvriendelijke wijze in te richten en te beheren.

Het nieuwe beleid gaat uit van een integrale visie op onze waterhuishouding. Alle elementen te zamen, het water, de bodem, de oevers, de planten en dieren in en om het water worden gezien als één samenhangend systeem. Bij het beheer en de inrichting van het watersysteem speelt verder het gebruik ervan een belangrijke rol. Scheepvaart, landbouw, visserij, drinkwatervoorzieningen en recreatie beïnvloeden dagelijks de kwaliteit van het water. De zorg hiervoor kan dus niet los worden gezien van wat eromheen gebeurt. Bij integraal

waterbeheer worden de problemen rond het water voortaan in hun samenhang aangepakt en niet meer als afzonderlijke vraagstukken.

Uitgangspunt in de integrale benadering is het zoveel mogelijk voorkomen en versneld terugdringen van de waterverontreiniging. Ook aspecten van inrichting (zoals bijvoorbeeld de aanleg van vistrappen en milieuvriendelijke oevers) en beheer (ruimtelijke indeling van gebieden voor recreatie, natuur en scheepvaart) zijn hierbij essentieel.

Een dergelijke aanpak is alleen mogelijk als alle partijen (waterbeheerders en gebruikers) er gezamenlijk aan werken. Dit stelt op bestuurlijk vlak hoge eisen.

De derde Nota waterbeheer geeft duidelijke doelen en streefcijfers voor de kwaliteit van het water in het jaar 2000. Ook geeft de nota voor het jaar 1995 tussendoelen. Aan de hand van die tussendoelen kan de voortgang worden gemeten. Waar nodig leidt dit tot bijstelling of aanscherping van het beleid.

In maart 1994 heeft de regering in de Evaluatienota water aan het parlement verslag gedaan over de stand van zaken. De nota geeft een terugblik op vier jaar integraal waterbeheer en schetst in welke mate de tussendoelen zijn bereikt. Op veel gebieden zijn de bevindingen positief. Daarnaast bestaan er ook knelpunten. Voor de oplossing daarvan kondigt de Evaluatienota water extra maatregelen aan.

In deze brochure staan de voornaamste bevindingen uit de Evaluatienota en passeren de extra maatregelen de revue. Het gaat daarbij zowel om maatregelen op het gebied van waterbeheer, verdroging, lozingen en waterbodems als om de internationale aspecten, de organisatie en de financiering van het beleid.

Integraal waterbeheer

HERSTEL VAN DE WATERHUISHOUDING

Water: een rijke dis?

Integraal waterbeheer als uitgangspunt voor inrichting en herstel van het watersysteem heeft de afgelopen jaren op grote schaal erkenning gekregen. Dit blijkt onder andere uit de vele projecten die waterbeheerders op het gebied van integraal beheer, de bestrijding van verdroging en de aanleg van milieuvriendelijke oevers uitvoeren.

In het kader van de subsidieregeling regionaal integraal waterbeheer (REGIWA) subsidieert het Rijk dergelijke proef- en voorbeeldprojecten voor maximaal 50 procent. De voorbeeldwerking van de proefprojecten blijkt belangrijk. Het stimuleert waterbeheerders en overheden om met elkaar samen te werken. Dit heeft een positieve uitstraling waardoor projecten elders sneller en met minder bestuurlijke moeilijkheden van de grond komen.

Welke projecten zijn er op dit gebied zoal ter hand genomen? In de uiterwaarden van de grote rivieren zijn natuurontwikkelingsprojecten gestart. Deze projecten leveren een bijdrage aan het duurzaam functioneren van het watersysteem van de rivieren. Rond de Duurse Waarden en de Blauwe Kamer zijn inmiddels dergelijke projecten voltooid.

Ecologisch herstel van natuurgebieden...

Voor het herstel van het ecologisch evenwicht in meren zijn er proeven gaande met actief biologisch beheer. De aanpak is erop gericht om helder water met een juiste verhouding plankton, wit- en roofvis te verkrijgen. Goede resultaten zijn geboekt met het op verschillende plaatsen wegvangen van witvis en het uitzetten van snoek. Voor het terugdringen van overmatige algengroei moeten de lozingen van fosfaten echter nog verder afnemen.

Voor vispassages bij stuwen is een meerjarenprogramma gestart. In de Overijsselse Vecht en in de Maas is een aantal vistrappen aangelegd. Het spuieregime bij de Afsluitdijk is aangepast zodat de vis beter kan passeren.

De uitvoering van een natuurvriendelijke beververdediging in het Zuidhollands/Zeeuwse deltagebied vordert gestaag en is eind 1995 gereed. Tenslotte zijn er in de Waddenzee gunstig verlopen proeven met het opnieuw introduceren van zeegras genomen.

Vispassages...

RESULTATEN EN EXTRA MAATREGELEN

Bestrijding van verdroging

Op tal van plaatsen in ons land daalt het grondwaterpeil zorgwekkend. Dit komt onder andere doordat voor de landbouw, industrie en de bereiding van drinkwater veelvuldig gebruik wordt gemaakt van grondwater. Daling van het grondwaterpeil leidt tot verdroging van bos, natuur en landschap. Bestrijding van die verdroging is daarmee één van de hoofdoelen van de derde Nota.

Het beleid is erop gericht om de daling van het grondwaterpeil en de negatieve gevolgen daarvan voor het milieu terug te dringen. In het jaar 2000 moet de hoeveelheid verdroogde bodem in vergelijking met de toestand van 1985 met 25 procent zijn afgenomen.

DE PRAKTIJK

Op vrijwel alle niveaus – zowel landelijk als provinciaal – wordt erkend dat verdroging een ernstig probleem vormt. Bij de aanpak van de verdroging spelen de provincies een belangrijke sturende en coördinerende rol. De meeste provincies hebben plannen opgesteld om de verdroging terug te dringen. Deze zogenaamde 'waterhuishoudingsplannen' beschrijven de gewenste grondwatersituatie. Zij geven per gebied aan waar beperking of uitbreiding van het grondwatergebruik mogelijk is. Daarbij wordt uiteraard ook aandacht besteed aan de afwatering en de ontwatering.

Verdroging: zo moet het niet worden

Het Rijk en de provincies hebben samen een verbeterde en meer gedetailleerde landelijke overzichtskaart van verdroogde gebieden opgesteld. Het gaat daarbij vooral om bedreigde gebieden met een natuurfunctie.

De landelijke verdrogingskaart dient als leidraad voor een gebiedsgerichte aanpak van de verdroging. De kaart zal jaarlijks worden aangepast om de voortgang te toetsen.

DE TOEKOMST

Provincies die nog niet over een plan van aanpak voor de verdroging beschikken, dienen hier alsnog op korte termijn in te voorzien. Behalve een beschrijving van de gewenste grondwatersituatie zullen de plannen per gebied moeten aangeven hoe de verdroging voor het jaar 2000 met 25 procent valt terug te dringen.

De Wet op de waterhuishouding en de Grondwaterwet worden op een aantal punten gewijzigd. Hierdoor zullen de juridische en financiële mogelijkheden voor de bestrijding

van de verdroging verbeteren. Het gaat daarbij om vergunningen voor de aanleg van drainages en heffingen op het gebruik van grondwater.

De waterschappen krijgen een actieve rol. Waar nodig financieren zij waterhuishoudkundige maatregelen voor het peilbeheer. De kosten van eventuele stopzetting of vermindering van de grondwaterwinning worden door de gebruiker gedragen. Ook kunnen zij uit heffingen op basis van de Grondwaterwet worden bestreden.

Na de beëindiging van de REGIWA-subsidie-regeling in 1994, stelt de overheid nog enkele jaren geld beschikbaar voor bestrijding van de verdroging. Daarvoor is een nieuwe regeling in het leven geroepen. Deze nieuwe regeling – gebiedsgerichte bestrijding verdroging (GEBEVE) – draagt een tijdelijk karakter. Van 1995 tot en met 1998 storten de ministeries van VROM, Landbouw en Verkeer en Waterstaat hiervoor elk jaar 24 miljoen gulden in een zogenaamd *Groenfonds*. Dit bedrag is bestemd

voor gebiedsgerichte projecten.

Het Groenfonds kan tot maximaal 50 procent bijdragen in de investerings- en inrichtingskosten van dergelijke projecten. Waterbeheerders, provincies en beheerders van natuurgebieden kunnen daarvoor aanvragen indienen. De projecten moeten betrekking hebben op gebieden die zijn opgenomen in de landelijke verdrogingskaart. Op basis van deze kaart wordt per provincie jaarlijks een budget gereserveerd. Toekenning van subsidies aan individuele projecten geschiedt door Gedeputeerde Staten aan de hand van het door hun provincie opgestelde waterhuishoudingsplan en op advies van een speciale toetsingscommissie. Jaarlijks moet over de voortgang van de projecten worden gerapporteerd aan de Gemeenschappelijke Uitvoeringsdienst die het Groenfonds beheert.

Koper uit de waterleiding

Misvormde Regenboogforel

Terugdringing van lozingen

RESULTATEN EN EXTRA MAATREGELEN VOOR DE BESCHERMING VAN HET OPPERVLAKTEWATER

Zowel direct als indirect –in de vorm van neerslag bijvoorbeeld– worden allerlei oneigenlijke en schadelijke stoffen in het oppervlaktewater geloosd.

Dergelijke lozingen hebben grote gevolgen voor de kwaliteit van het water en de waterbodems. Zij bedreigen de gezondheid en het voortbestaan van alles wat in, bij en van het water leeft. Het effect van de lozingen werkt niet alleen op de korte, maar ook op de lange termijn door.

Schuim op het strand

Verontreinigingen komen namelijk uiteindelijk ook in de waterbodems terecht. Van daar uit kunnen schadelijke stoffen gedurende vele jaren weer worden afgegeven aan het oppervlakte- en grondwater, met alle nadelige gevolgen voor het leefmilieu en de volksgezondheid vandien.

De derde Nota noemt een aantal concrete einddoelen en streefcijfers om tot het jaar 2000 de kwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren en het probleem van de verontreinigde waterbodems daadwerkelijk aan te pakken.

In het jaar 2000 moet de verontreiniging van een groot aantal chemische stoffen met 90 procent zijn teruggedrongen ten opzichte van 1985.

DE PRAKTIJK

Op weg naar bovenstaande einddoelen voor het jaar 2000 geeft de derde Nota een aantal tussendoelen die in 1995 moeten zijn bereikt. Om de voortgang te kunnen meten hanteerde de derde Nota signaleringswaarden als norm voor de beoordeling van de kwaliteit van water, waterbodems en grondwater. De normen zijn de afgelopen jaren verfijnd en op elkaar afgestemd. Zij worden nu in zogenaamde streef-, grens- en interventiewaarden uitgedrukt. De streefwaarden gelden voor zoet en zout water, evenals voor 'droge' en 'natte' bodem, die voor sanering in aanmerking komt.

Eén van de tussendoelen voor 1995 is het terugdringen van de vervuiling van het oppervlaktewater met 50 à 70 procent ten opzichte van 1985. De verontreiniging van het oppervlaktewater kon gedurende de afgelopen jaren aanzienlijk worden beperkt. Naar verwachting zullen in 1995 de meeste streefcijfers voor directe industriële lozingen dan ook gerealiseerd zijn.

Ook de zuivering van het rioolwater is door aanpassingen in de installaties verder verbeterd. Door deze en andere maatregelen zullen de lozingen van fosfaten in 1995 met 50 procent zijn verminderd. Bovendien geldt sinds 1992 een Algemene Maatregel van Bestuur, waarin de verwijdering van stikstof uit gemeentelijk afvalwater dwingend is voorgeschreven.

Knelpunten

Indirecte lozingen blijken verantwoordelijk voor vrijwel alle gevallen waar de streefcijfers voor terugdringing van de water- en bodemverontreiniging niet werden gehaald. In tegenstelling tot directe lozingen kent dit soort

vervuiling een groot aantal zeer uiteenlopende bronnen. Naast landbouw en industrie kunnen bijvoorbeeld het verkeer, de bouw en de (plezier)scheepvaart bronnen van vervuiling zijn. In het water aanwezige mineralen als stikstof en fosfaat, zijn voor een groot deel afkomstig uit mest. Corrosie van koperen of loden drinkwaterleidingen, gebruik van koperhoudende aangroeiwerende verven op schepen en corrosie van bouwmaterialen die aan de buitenlucht zijn blootgesteld (zoals zinken dakgoten, verzinkte vangrails en loodslabben) blijken verantwoordelijk voor de aanwezigheid van veel zware metalen in het water. Een complicerende factor is dat dit soort vervuiling vaak op moeilijk controleerbare manieren het water bereikt. Schadelijke stoffen kunnen onder andere via lucht en regenwater worden verspreid. Het staat vast dat deze vorm van milieubelasting niet door de waterbeheerders alleen kan worden bestreden.

DE TOEKOMST

De komende jaren zullen alle partijen zich extra inspannen om de verontreiniging van water en waterbodembodem te verminderen. De aandacht richt zich daarbij vooral op het probleem van de indirecte lozingen. Het succesvolle beleid voor de directe lozingen blijft uiteraard onverminderd van kracht. Eén van de instrumenten is het zogenaamde 'doelgroepenbeleid'. Dit beleid komt tot stand in overleg tussen waterbeheerders en de verschillende 'vervuilers'. Tot de doelgroepen worden industrieën en andere bedrijfstakken die vervuiling veroorzaken gerekend. Zij worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid bij het terugdringen van de door hen veroorzaakte milieubelasting. In het overleg krijgen zij de ruimte om eigen initiatieven te ontwikkelen en in het beleid in te brengen. Voorbeelden hiervan zijn verbeterde zuiveringsinstallaties bij bedrijven en de introductie van nieuwe milieuvriendelijke produktiemethoden. Eenmaal gemaakte

Lozing industrieel afvalwater

afspraken worden in overeenkomsten vastgelegd. Zowel de doelgroepen als de waterbeheerders verbinden zich daarmee om de overeengekomen doelstellingen daadwerkelijk te realiseren.

Het mestbeleid in de landbouw streeft naar afstemming van het mestgebruik op de behoefte van het gewas. Aan de huidige overbemesting – één van de belangrijke bronnen van indirecte watervervuiling – dient daarmee in het jaar 2000 een einde te zijn gekomen. Onderzocht wordt of heffingen op mineralen het gebruik van meststoffen kunnen helpen terugdringen. De in voorbereiding zijnde verplichte ‘mineralenboekhouding’ kan daarbij een nuttig hulpmiddel zijn.

Verontreiniging door incidentele lozingen via de overstorten van rioolstelsels moet verder worden beperkt. Om dit te bereiken zullen gemeenten, als verantwoordelijke instanties voor het rioleringsbeheer, en de waterbeheerders hun samenwerking intensiveren.

Door middel van het vergunningstelsel van de Wet milieubeheer gaan gemeenten en provincies de industriële luchtverontreiniging – en met name die van afvalverbrandingsinstallaties – terugdringen. Doel hiervan is te voorkomen dat luchtverontreiniging de kwaliteit van het oppervlaktewater nog verder aantast.

Corrosiebestrijding en de vermindering van het gebruik van aangroeiwerende verven krijgen de komende jaren meer aandacht. Door ontharding van het drinkwater kan de corrosie van waterleidingen afnemen. Milieuvriendelijke producten zullen koperhoudende verven in de pleziervaart vervangen. Het onderzoek naar

soortgelijke alternatieven voor zeeschepen wordt bespoedigd. Dit geldt eveneens voor het onderzoek naar corrosieremmende maatregelen voor bouwmaterialen en het gebruik van alternatieve materialen.

*Scheepvaart: goed voor de economie,
ook bron van vervuiling*

Verontreinigde waterbodems

SANERING VAN DE WATERBODEMS

Tussen de verontreiniging van
oppervlaktewater en waterbodems bestaat
een duidelijke wisselwerking.

Bodemverontreiniging belemmert het
gezond functioneren van het water-
systeem. Ook leidt het tot economische
schade, bijvoorbeeld door diepgang-
beperkingen voor de scheepvaart.

Het noodzakelijke onderhoud van havens en
vaarwegen loopt vertragingen op. Sanering van
de waterbodems is dus van groot belang voor
mens en milieu.

Er zijn echter nauwelijks veilige stortplaatsen
terwijl verwerkingsmogelijkheden voor veront-
reinigde baggerspecie ontbreken.

Voor het jaar 2000 is als einddoel gesteld dat de
kwaliteit van de waterbodems zodanig moet
zijn dat onze 'watersystemen' weer gezond en
evenwichtig kunnen functioneren. De kwaliteit
van het water en de waterbodems voldoet dan
aan de gestelde grenswaarden. Ten opzichte
van 1985 dient de afgifte van schadelijke stoffen
vanuit de waterbodems naar het oppervlakte-
water met 90 procent te zijn verminderd.

Ook moet baggerspecie zonder problemen
kunnen worden verspreid en hergebruikt.

Waterbodems die zo ernstig zijn verontreinigd
dat zij het milieu en de volksgezondheid recht-
streeks bedreigen, moeten in 2000 geheel zijn
gesaneerd.

Baggeren: soms voorzichtig

DE PRAKTIJK

Als tussendoel voor 1995 voorziet de derde Nota in de aanleg van tenminste twee grootschalige stortplaatsen voor baggerspecie. Ook moet in dat jaar twee miljoen kubieke meter baggerspecie voor hergebruik geschikt zijn gemaakt.

De beoogde stortplaatsen (Ketelmeer en Hollandsch Diep) zullen echter niet tijdig in gebruik kunnen worden genomen. Dit heeftiteraard gevolgen voor de sanering en verwerking van verontreinigde baggerspecie. De ontstane vertraging is deels van technische aard. Daarnaast blijkt het maken van goede verkafspraken met belanghebbenden – Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen – zeer ijdrovend. Ook zullen de kosten van de aanleg hoger uitvallen dan was voorzien.

De vergunningsprocedure voor de aanleg van de stortplaatsen is inmiddels wel in volle gang.

De afgelopen jaren is er veel onderzoek verricht naar de bouw- en milieutechnische vereisten voor verantwoorde stortplaatsen. De onderzoeken richten zich ook op het beheer en de financiering van dergelijke stortplaatsen. Voorts bestuderen en ontwikkelen Rijk en bedrijfsleven nieuwe bagger- en verwerkings technieken. Rond 1995 zullen enkele daarvan al kunnen worden ingezet.

DE TOEKOMST

De verwijdering van verontreinigde waterbodems vereist een krachtige aanpak. Taken, verantwoordelijkheden en de financiering van ernstige gevallen van verontreiniging van de waterbodem zullen worden ingepast in de Wet bodembescherming. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de ministeries van Verkeer en Waterstaat en VROM bezien daarnaast gezamenlijk het kostenaspect van de aanpak van verontreinigde waterbodems die bij de gemeenten in beheer zijn.

Als in 1995 de wettelijke procedures zijn afgewikkeld kunnen de eerste grote stortplaatsen in het Ketelmeer en het Hollandsch Diep worden gerealiseerd. Rijkswaterstaat ontwerpt en bouwt deze stortplaatsen. Over het beheer van de stortplaatsen is overleg gaande met de direct betrokken waterbeheerders en instanties.

De kosten voor de aanleg van de stortplaats in het Ketelmeer en de eerste fase van die in het Hollandsch Diep worden geraamd op 400 miljoen gulden. Het Rijk zal deze kosten dragen. De definitieve kosten van de stortplaatsen hangen af van het uiteindelijke ontwerp, dat op basis van lokaal milieu-onderzoek tot stand komt (de zogenaamde inrichtings Milieu Effect Rapportage).

De stortplaatsen zullen voor 50 procent worden benut voor de opslag van baggerspecie die vrijkomt bij het onderhoud aan onze waterwegen. De andere helft is bestemd voor de opslag van bodemmateriaal dat vrijkomt bij de sanering van de meest vervuilde waterbodems.

Baggerstortplaats 'De Slufter'

Naast grootschalige stortplaatsen stimuleert het Rijk de aanleg van kleinere regionale stortplaatsen door provincies. De Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) biedt praktische aanknopingspunten voor het bepalen van de meest geschikte locaties voor dat soort stortplaatsen.

Aangezien het nog ontbreekt aan voldoende capaciteit voor de verwerking van baggerspecie op grote schaal, wordt daarvoor een speciaal actieprogramma gestart. Binnen dat programma werken Rijk (Rijkswaterstaat) en bedrijfsleven samen aan de bestudering, ontwikkeling en financiering van nieuwe verwerkings- en toepassingstechnieken. Veelbelovende nieuwe technieken zullen worden gestimuleerd en beproefd.

Samen met het bedrijfsleven is in 1993 het Bureau Hergebruik Baggerspecie opgericht. Dit bureau doet voorstellen voor milieuvriendelijke commerciële en technische toepassing van verwerkte en onverwerkte baggerspecie. De bedoeling hiervan is te komen tot verlaging

van de kosten en daarmee tot uitbreiding van de verwerkingsmogelijkheden.

Behalve op het ontwikkelen van nieuwe technieken gaat de aandacht de komende jaren ook uit naar de verwerking van matig verontreinigde baggerspecie uit het Europoortgebied. Voor de verwerking van deze specie is extra geld beschikbaar gesteld. Naar verwachting zal hierdoor circa 20 procent van deze specie kunnen worden verwerkt.

Het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterbescherming, dat de toepassing van verontreinigde baggerspecie als bouwstof reguleert, is inmiddels in voorbereiding. Om vast te stellen welke kwaliteit baggerspecie voor toepassing in de bouw in aanmerking komt, moet nog verder onderzoek worden verricht naar milieuvriendelijke verwerkings-technieken.

Volgens de derde Nota moet de verspreiding van baggerspecie in het jaar 2000 zonder nadelige effecten mogelijk zijn. Op weg naar het jaar 2000 hanteert de derde Nota hiervoor een overgangsregeling. Daarbij wordt gekeken naar de herkomst en de kwaliteit van de te verspreiden specie. Er moet immers worden voorkomen dat de kwaliteit van de ontvangende bodem lijdt onder de verspreiding. De kwaliteit van de specie wordt uitgedrukt in vier klassen. Elke klasse staat voor een bepaalde mate van verontreiniging. Klasse I is redelijk schoon, klasse II is matig verontreinigd, klasse III ernstig en klasse IV zeer ernstig. De verspreiding van zoete baggerspecie klasse I in water is in de overgangsregeling toegestaan. Voor de verspreiding van zoete specie klasse II geldt als beperking dat de kwaliteit van de ontvangende waterbodem er niet door mag verslechteren. Het is de bedoeling dat spreiding van specie klasse II in het jaar 2000 niet meer voorkomt. De feiten zijn echter van dien aard dat betwijfeld moet worden of dit doel kan worden

ehaald. Daarom is besloten de overgangs-
regeling voorlopig te laten voortbestaan.
In 1997 wordt een definitief besluit over de
toekomstige spreiding van klasse II-specie
genomen.

Voor de controle op de verspreiding van
aggressieve specia in zoute wateren geldt een zoge-
naamde 'uniforme gehaltetoets', die de mate
aan verontreiniging met bepaalde stoffen vast-
stelt. Nagegaan zal worden of het noodzakelijk
is deze toets nog met andere milieubelastende
stoffen uit te breiden.

De uitvoering van natuurontwikkelingsprojec-
ten kan worden vertraagd door verontreinigde
(water)bodem. Dit treedt vooral op in de uiter-
waarden van de grote rivieren en soms ook bij
regionale projecten. Om stagnatie in de uitvoe-
ring te voorkomen is het van belang vooraf te
verrekenen wat de kwaliteit van de bodem van het
gebied is. Bij ernstige gevallen van verontreini-
ging (klasse IV) gelden de voorschriften uit de
Wet bodembescherming ten aanzien van ver-

wijdering, opslag en zorgplicht. In gevallen van
lichtere verontreiniging is een vergunning op
basis van de Wet verontreiniging oppervlakte-
wateren vereist.
Aangetroffen verontreinigingen in de uiter-
waarden hoeven de uitvoering van natuuront-

wikkelingsprojecten op zichzelf niet te belem-
meren. De verontreinigingen mogen in prin-
cipe in de wateren rond de vindplaats worden
gestort. Voorwaarde is wel dat die verontreini-
gingen de kwaliteit van het water niet verder
aantasten.

Internationale samenwerking

BESTRIJDING VAN DE WATERVERONTREINIGING IN INTERNATIONAAL VERBAND

Waterverontreiniging is een grensoverschrijdend probleem dat zich niet uitsluitend op nationaal niveau laat bestrijden. Dat geldt zeker voor de situatie in Nederland. Internationale samenwerking op basis van duidelijke afspraken is dus vereist. Het voornaamste overleg vindt plaats met de Rijnsoever- en Noordzeekuststaten en met de lidstaten van de Europese Unie.

De Rijnsoever- en Noordzeekuststaten hebben afgesproken de lozingen van een groot aantal stoffen tussen 1985 en 1995 te halveren. De aanleg van vispassages, de bescherming en het herstel van rust- en paaigebieden en de afbakening van het gebruik van de wateren is gewenst. De bereikte resultaten zullen de komende jaren internationaal worden geëvalueerd. Dan wordt gezien welke aanvullende afspraken tot het jaar 2000 nodig zijn. Tijdens de Rijnministersconferentie van eind 1994 komen voorstellen ter tafel om de verouderde Rijnverdragen aan de eisen van deze tijd aan te passen.

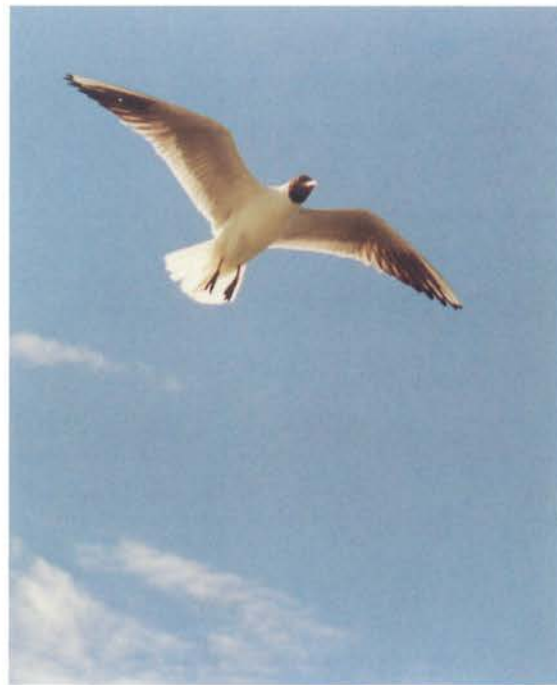
Splitsing Waal en Pannerdens kanaal

n internationaal verband zal Nederland zich blijven inspannen voor terugdringing van ozingen aan de bron op basis van het principe de vervuiler betaalt'. Ook bepleit ons land een flexibele internationale zwarte-lijst van te veren stoffen. Daarop zouden bijvoorbeeld AKS, olie en schadelijke chemicaliën voor voor- en produktiedoeleinden kunnen worden geplaatst. Bovendien streeft Nederland in nternationaal verband naar een wereldwijd verbod op het zeer schadelijke organotin als angroeiwerend middel.

Vil in het jaar 2000 de zoetwaterkwaliteit volloen aan de normen uit de derde Nota dan ullen tussen 1995 en 2000 bepaalde microverntreinigingen in de Rijn met 70 tot 90 procent noeten worden teruggedrongen. Oplossingen iervoor moeten volgens Nederland vooral ezocht worden op het gebied van schone produktietechnieken.

Nederland streeft naar internationale afstemming bij de aanwijzing van een 'milieuzone' door de Noordzeekuststaten. Een dergelijke zone bestaat op het Nederlandse Continentale Plat. Ons land verkreeg onder de Noordzeestaten inmiddels steun voor het initiatief om voor onderzoeksdoeleinden bepaalde zeegebieden als 'ongerept' aan te merken. Verder bepleit Nederland in Europees verband aanwijzing van de gehele Waddenzee als speciaal beschermd gebied.

Daarnaast is de samenwerking met de oeverstaten van Maas en Schelde ter verbetering van de waterkwaliteit geïntensiveerd.

Organisatie en financiën

Monstername afvalwater

DE GEVOLGEN

Integraal waterbeheer vergt ook organisatorisch een brede benadering. Waterbeheerders moeten immers in staat zijn om alle facetten van de problematiek in hun onderlinge samenhang aan te pakken. Om die taken zelfstandig te kunnen uitvoeren dienen beheerders binnen hun werkterrein over zoveel mogelijk bestuurlijke verantwoordelijkheid te beschikken.

Dat stelt uiteraard hoge eisen aan de beschikbare deskundigheid en aan de technische en financiële mogelijkheden. Oplossingen moeten worden gezocht in een bundeling van krachten. De organisatie van het waterbeheer in Nederland komt daarmee volop in beweging. Dit geldt met name voor de zuiverings- en waterschappen, met hun specifieke kennis en inbreng op het gebied van de waterkwaliteit en de 'waterkwantiteit'. De samenvoeging van die deskundigheid is essentieel voor het realiseren van integraal waterbeheer. Het beleid is er dan ook op gericht waterschappen volle verantwoordelijkheid te geven over de wateren die zij beheren. Ook zuivering behoort tot hun takenpakket. De waterschappen 'nieuwe stijl' zullen zoveel mogelijk gebieden gaan beheren die waterstaatkundig een eenheid vormen.

Beken en kanalen kunnen weer 'Natuurlijk' worden

onodig hoeven bij de indeling van deze gebieden de provinciegrenzen niet in acht te worden genomen. Dit betekent in de meeste gevallen dat de omvang van de waterschappen zal toenemen. Landelijk leidt dit eerder tot een daling dan tot een stijging van het aantal waterbeheerders. Uitzonderingen gelden voor dun bevolkte gebieden die geen grote beheersorganisaties rechtvaardigen. Uit efficiency-overwegingen kunnen de waterbeheerders in die gebieden voor de verwerking van baggerspecie of met laboratoriumfaciliteiten bijvoorbeeld – vrijwillige samenwerkingsverbanden aangaan.

Uitvoering van het huidige beleid en de aanvullende maatregelen die de Evaluatienota water aankondigt brengen extra kosten met zich mee. Dit betekent hogere lasten voor de burger.

De effecten op de tarieven lopen uiteen. Zo blijft de regionale heffing op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewater ongewijzigd. Gemiddeld ligt het wvo-tarief op 74,25 gulden per vervuilingseenheid. Ook het wvo-tarief voor Rijkswateren verandert door de Evaluatienota water niet. Ten aanzien van de zogenaamde 'water-kwantiteitsomslag' ligt de zaak evenwel anders. De extra kosten worden aan de burger doorberekend. De opbrengst van de omslag zal in 1998 ongeveer elf procent hoger liggen dan in 1988. Naar verwachting zal het gemiddelde jaarlijkse rioolrecht in de komende 10 à 15 jaar oplopen van 160 tot circa 250 gulden per aansluiting. Ook zal de prijs van het drinkwater door de anti-verdrogingsmaatregelen zeker ook toenemen.

Wilt u meer informatie:

Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie

Evaluatie Nota Water*

Actieprogramma verwerking baggerspecie
(GEBEVE regeling)

Te verkrijgen bij de Hoofddirectie van de
Rijkswaterstaat Hoofdafdeling Water

Postbus 20906

2500 EX Den Haag

* Te verkrijgen bij de SDU te Den Haag

ISBN 90 399 06211

vormgeving en lay-out

Op Stand, Den Haag

druk

Koninklijke Drukkerij

Broese & Peereboom BV

Deze brochure is gedrukt op

chloorvrij papier

Colophon

Dit is een uitgave van het Ministerie van
Verkeer en Waterstaat (1994).

redactie

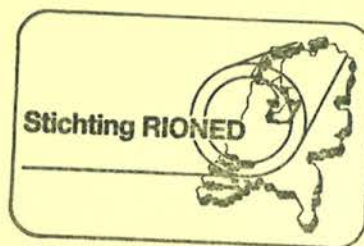
Pim Reinders

coördinatie

A. van der Beesen

fotografie

Ministerie van Verkeer en Waterstaat,
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat,
Meetkundige Dienst Afdeling Grafische
Technieken en C. J. Visser

INVENTARISATIE
VAN VERDROOGDE
GEBIEDEN 1994

- Verdroogde gebieden
met hoofdfunctie natuur
- Verdroogde gebieden
met nevenfunctie natuur

Daar per provincie verschillende
methoden zijn gehanteerd,
is onderlinge vergelijking van de
opgaven vanuit de provincies maar
beperkt mogelijk.

De brochure-serie Integraal Waterbeheer is een
uitgave van het ministerie van Verkeer en Waterstaat,
Directie Voorlichting
Plesmanweg 1-6,
Postbus 20901,
2500 EX Den Haag,
Telefoon 070 - 351 70 86 of 351 70 49

water voor nu en later